

17.11.2023

Terviseameti, Põllumajandus- ja Toiduameti ning Tööinspektsiooni teabeleht

Teabelehe eesmärk on parandada linnu- ja loomafarmide töötajate, tööandjate, jahimeeste ja elanikkonna teadlikkust linnugripipest seoses selle leviku intensiivistumisega.

1. Linnugripi haigustekitajad

Haigustekitajaks on seni olnud lindude suhtes spetsiifilised A-gripiviiruse alatüübid, mis on mitmekesine viiruste rühm, mida leidub peamiselt veelindudel.

Neid viirusi võib liigitada väikese patogeensusega linnugripiviirusteks (LPAI) või suure patogeensusega linnugripiviirusteks (HPAI) sõltuvalt nende võimest põhjustada haigusi kodulindudel.

2. Levik

Viimase kahe aasta jooksul on epidemioloogilisel hooajal registreeritud kõrge patogeensusega lindude gripi A(H5N1) viirusega seotud puhanguid nii kodu- (1303) kui ka metslindudel (4116) 29 Euroopa riigis.

Nakkus levib lindudelt imetajatele. Lisaks on registreeritud juhte, mil viirus kandub üle imetajatelt imetajatele. Varasemast on esinenud puhanguid Soomes karusloomade farmides ning merilõvide nakatumist Lõuna-Ameerikas.

Inimeste nakatumine on väga haruldane. Nakkuse ülekandumine toimub läbi tiheda kontakti haigestunud kodulindude või loomadega ja kokkupuutel saastunud keskkonnaga, nagu näiteks vesi, muld jms.

2023. aastal registreeriti uued A(H5N1) juhud UK-s (2), Tšiilis (1), Hiinas (1), Kambodžas (2), Ecuadoris (1). Lisaks suri Hiinas üks A(H3N8) viirusega nakatunud inimene.

3. Epideemiaoht

Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) ning Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC) on mures linnugripi laiema leviku pärast. Viiruse leviku intensiivistumisel suureneb ka lindudelt inimesele leviku oht.

Oht seisneb selles, et kui linnugripiviirus satub hooajalist grippi põdeva inimese organismi, siis võivad viirused omavahel kombineeruda, mille tagajärjel võib moodustuda uus väga patogeenne viirus.

Epidemia või isegi pandeemia võib puhkeda siis, kui eri liikidesse kuuluvad ja erineva antigeense struktuuriga gripiviirused vahetavad omavahel geene ning lahkuvad oma algsest reservuaarist – linnupopulatsioonist. Nende muutuste tagajärjel võib tekkida uus suure patogeensusega gripiviirusetüvi, mis levib inimeselt inimesele ning mille vastu puudub immuunsus, vaktsiin ja tõhusad ravimid.

Viimaste epidemioloogiliste andmete põhjal on viirus muteerunud viisil, mis võimaldab sellel edasi levida ka imetajatele. Seetõttu on linnu- ja loomafarmides levikurisk suurem.

Gripivastased ravimid on ainsad preparaadid, mis on seni toiminud ka inimeste linnugripi haigestumise korral. Samas võib viirusvastaste ravimite liigne või kontrollimatu kasutamine viia ravimiresistentsete tüvede tekkeni. Gripivastaseid ravimeid saab kasutada nii profülaktikas enne kokkupuudet kui ka pärast kokkupuute toimumist.

4. Millist ohtu kujutavad linnugripiviirused inimeste tervisele?

Seni on inimeste nakatumine linnugripi toimunud ainult tihedal kontaktil haigestunud lindudega, näiteks linnufarmide ja -turgude töötajatel ning lihatöötajatel. Haiguse kulgu on sageli asümptomaatiline, võivad tekkida kerged ägedate hingamisteede nakkuste sümptomid. Viirused võivad põhjustada ka ägedaid sümptomeid, rasketel juhtudel kopsupõletikku, millega võib kaasneda hingamispuudulikkuse sündroom.

- **Linnugripi haigusnähud inimesel:**
 - kõrge palavik (üle 38 kraadi);
 - pea-, lihas- ja kurguvalu;
 - köha ja nohu;
 - hingamisraskused;
 - silma sidekesta põletik.

Euroopas on alates 2020. aastast lindudelt leitud linnugripiviirus H5 põhjustanud inimestel vaid üksikuid asümptomaatilisi infektsioone. Inimeselt inimesele ülekandumist ei ole täheldatud.

Ülekanne inimestele on harv, ECDC hindab elanikkonna laiemal levikuriski väikeseks ja igapäevaselt lindudega töötavatele inimeste nakatumise riski väikeseks või mõõdukaks.

5. Keda ohustab linnugriip?

Inimeste peamine riskitegur on kokkupuude nakatunud elusate või surnud kodulindude ja -loomadega või saastunud keskkonnaga, näiteks linnufarmides, sh ka väiksemates kodupidamistes, jahinduses.

Riskitegurid on haigete lindude või loomade tapmine (ka jahipidamine), karjatamine, rümpade käitlemine ja kodulindude tarbimiseks ettevalmistamine, eriti majapidamises.

Riskirühmad: linnu-, loomafarmide ja loomakasvatuse töötajad ning jahimehed.

6. Soovitused linnugripi ennetamiseks

Tööandjatele

Lähtudes 05.05.2000 Vabariigi Valitsuse määrusest nr 144 „Bioloogilistest ohuteguritest mõjutatud töökeskkonna töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ peab tööandja vältima töötaja tervise ohustamist bioloogiliste ohutegurite poolt. Tööandja vastutab riskide hindamise ja juhtimise eest.

Riske saab vähendada ennetusmeetoditega:

- teavitada linnufarmide töötajaid vajadusest jälgida tervises seisundit;
- järgida hügieenireegleid:
 - vältida surnud lindude ja loomade puudutamist ilma kaitsevahenditeta (respiraator ja ühekordsed kaitsekindad);
 - kasutada kokkupuutel nakatunud või potentsiaalselt nakkusohtlike loomadega individuaalseid kaitsevahendeid: sh FFP3 tüüpi respiraatorit vm hingamisteede kaitsemaski, kaitsekinda, kaitseprille, kaitsepõlle ning pestavat, desinfitseerimist taluvat või ühekordset kaitseriietust;
 - pesta käsi;
 - vältida suu, silmade ja nina puudutamist;
 - linnugripi juhtumi korral tuleb jälgida kontaktis olnud töötajate tervises seisundit, sümptomite tekkimisel pöörduda tervishoiutöötajate poole.
- Gripivaktsiini tagamine (töökohal vaksineerimine, vaksineerimiskulude hüvitamine). Vaksineerimine vähendab riski nakatuda muudesse gripi- ja hingamisteede viirustesse.
- Haigussümptomitega töötajad ei tohiks kokku puutuda elusate lindudega. Oluline on, et elusate lindudega ei puutu kokku töötajad, kellel endal on gripilaadsed sümptomid. See vähendab riski, et linnugripiviirus muteerub inimesele ohtlikuks viiruseks.

Jahimeestele

Suurim nakkusoht on seotud lindudega, sest viirusele vastuvõtlikke linnuliike on palju. Uute tüvede korral võib nakkusohtlike linnuliikide arv suurened. Imetajatest on vastuvõtlikud rebased, kährikud, kärplased, kassid ja kaslased, ka mereimetajad. Hirvede, näriliste, jäneste ja metssigade korral on jahimeeste nakatumise oht väike.

Soovitused

- Järgida hügieenireegleid:
 - vältida surnud lindude ja loomade puudutamist ilma kaitsevahenditeta (respiraator ja ühekordsed kaitsekindad);
 - kokkupuutel nakatunud või potentsiaalselt nakkusohtlike loomadega on soovitatav kasutada individuaalseid kaitsevahendeid, sh FFP3 tüüpi respiraatorit või hingamisteede kaitsemaski, kaitsekindaid, kaitseprille, kaitsepõlle ning pestavat, desinfitseerimist taluvat või ühekordset kaitseriietust;
 - pesta käsi;
 - vältida suu, silmade ja nina puudutamist;
- vältida küttimist linnugripi tuvastamise korral küttimisalal;
- hoiduda jahilindude toitmisest, sest lindude kogunemine toitumiskohtadesse suurendab nakkuste leviku ohtu;
- pöörata tähelepanu sellele, et koerad ega kassid ei sööks ega näriks saakloomi, surnud loomi ja linde;
- pärast jahilkäiku puhastada ja desinfitseerida rõivad, jalanõud ja jahitarvikud;
- gripi vaktsineerimisvõimaluse tagamine (ühise vaktsineerimise korraldamine jahimeeste seltsis, vaktsineerimiskulude hüvitamine). Vaktsineerimine vähendab riski nakatuda muude gripi- ja hingamisteede viirustega;
- ülemiste hingamisteede nakkuse kahtluse korral kodus püsimine.

7. Mida teha, kui tekivad sümptomid?

Töötajal, kellel tekivad gripitaolised sümptomid tööl, on soovitatav teistest ajutiselt eraldada, kuni teda saab suunata raviasutusse või koju. Kui gripitaoliste sümptomitega inimest ei saa teistest eraldada, peaks ta kandma kirurgilist hingamisteede kaitsemaski. Haiguskahtlusega kolleegiga kokkupuutuvate inimeste arv tuleb viia miinimumini.

Ülemiste hingamisteede ägeda nakkuse või gripilaadse nakkuse kahtluse korral tuleb püsida kodus ja konsulteerida arstiga, mainides võimalikku kokkupuudet linnugripi nakkusallikaga.

Kui olete puudutanud haiget või surnud looma ja teil ilmnevad hingamisteede või neuroloogilised sümptomid, tuleb võtta ühendust tervishoiuteenuse osutajaga ning mainida võimalikku kokkupuudet linnugripi nakkusallikaga.

8. Linnugripi kahtlusest teavitamine ning kontaktid

Eestis teostab linnugripi seiret lindudel Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA). Hukkunud veelindude (haned, luiged), hulganisti surnud mets- või röövlindude (kullid, kotkad) avastamisel tuleb sellest teatada PTA infotelefonil + 372 605 4767.

TERVISEAMET

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

TÖÖINSPEKTSIOON

Surnud linnu või selle jäänuste leiust võib teavitada PTA veebilehe kaudu [Eestis levib lindude gripp | Põllumajandus- ja Toiduamet \(agri.ee\)](http://Eestis_levib_lindude_gripp_|_Põllumajandus-_ja_Toiduamet_(agri.ee))

Kodulinna surmast teavitada veterinaararsti, kellelt saab edasised suunised.

Ka haiguskahtlusega surnud mets- või veelindude leidmisel tuleb pöörduda PTA kohalike esinduste poole.

<p>PÕHJA REGIOON Tallinna esindus Looma- ja toiduvaldkond Väike-Paala 3, 11415 Tallinn Tel 658 0420 Faks 658 0422 E-post: pohja@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg tööpäevadel kl 8–14</p> <p>Rapla esindus Tallinna mnt 14, 79513 Rapla</p> <p>Looma- ja toiduvaldkond Tel 5334 1153 E-post: pohja@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg tööpäevadel kl 9–13</p>	<p>LÄÄNE REGIOON Käina esindus Looma- ja toiduvaldkond Hiiu mnt 3, 92101 Käina Tel 46 22 030 E-post: laane@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg iga kuu viimasel reedel kl 9–12</p> <p>Haapsalu esindus Looma- ja toiduvaldkond Jaan 8, 90502 Haapsalu E-post: laane@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg esmaspäeviti kl 9–12</p> <p>Pärnu esindus Looma- ja toiduvaldkond Haapsalu mnt 86, 80010 Pärnu E-post: laane@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg iga kuu esimesel esmaspäeval kl 10–13</p> <p>Kuressaare esindus Kohtu 10, Kuressaare, Saaremaa vald, 93812 Saare maakond E-post: laane@pta.agri.ee</p>
<p>LÕUNA REGIOON Viljandi esindus Looma- ja toiduvaldkond Vabaduse plats 4, I korrus, 71020 Viljandi E-post: louna@pta.agri.ee</p> <p>Põlva esindus Looma- ja toiduvaldkond Puuri tee 1, 63308 Põlva E-post: louna@pta.agri.ee</p>	<p>IDA REGIOON Jõhvi esindus Pargi 15, Jõhvi linn, 41532 Ida-Virumaa Tel 323 2050 E-post: ida@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg iga kuu teisel reedel kl 9–12</p> <p>Jõgeva esindus Suur 3, 48306 Jõgeva E-post: ida@pta.agri.ee</p>

<p>Tartu esindus <i>Looma- ja toiduvaldkond</i> Tähe 4, 51010 Tartu E-post: louna@pta.agri.ee</p> <p>Valga esindus <i>Looma- ja toiduvaldkond</i> Kesk tn 12, 68203 Valga E-post: valgatlt@pta.agri.ee</p>	<p>Vastuvõtuaeg iga kuu esimene esmaspäev kl 9–11</p> <p>Paide esindus Pärnu 58, 72712 Paide E-post: ida@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg esmaspäeviti kl 8.30–12</p> <p>Rakvere esindus <i>Looma- ja toiduvaldkond</i> C. T. von Neffi 2, Piira 46607 Lääne-Virumaa Tel 323 2050 E-post: ida@pta.agri.ee Vastuvõtuaeg esmaspäeviti kl 8–16</p>
---	--